

GUTENBERG

Finska Typografförbundets organ

N:o 41 (5)

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

Mars I Maaliskuu	Prenumerationspris — Tilaushinta Helt år — Koko vuosikerta 5 m. Half år — Puoli vuosi 3 ” Postportot inber. — Postimaksu siihen luettuna. Lösnummer — Irtonaisnumero å 30 p.	Ansvarig redaktör: Vastaava toimittaja: O. A. Nyman Adr.: Gräsviksg. 10. Osote: Ruoholahdenk. 10.	Annonspris — Ilmoitushinta Per petitrad } 25 p. Petiiti-riviltä }	8:de årgången 1900 8:s vuosikerta
-------------------------------	--	--	---	--

Finska Typografförbundet. Suomen Kirjaltajaliitto.

Förbundsstyrelsens meddelanden.

Till ombud har utsetts:
i Viborgs afdelning, hr *O. Räisänen*, adress:
Viipurin uusi kirjapaino; och
i Tavastehus afdelning, hr *J. H. Niemi*,
adress: Hämäläinsens tryckeri.

Förbundsstyrelsen.

Tiedonantoja Liittohallitukselta.

Asiamiehiksi on valittu:
Viipurin osastossa, hra *O. Räisänen*, osote:
Viipurin uusi kirjapaino.
Hämeenlinnan osastossa, hra *J. H. Niemi*,
osote: Hämäläinsens kirjapaino.

Liittohallitus.

Följande organisationer tillhöra det Internationala Sekretariatet, och äga dessa medlemmar på denna grund rättighet att uppbara reshjälp, nämligen:

Seuraavat Liitot kuuluvat Kansainväliseen Sekretariaattiin ja ovat niiden jäsenet sen nojalla oikeutetut saamaan matka-apua, nimittäin:

1. Schreizericher Typhographenbund. Bern.
2. Fédération des Typographes de la Suisse-romande. Lausanne.
3. Federazione ticinese fra i lavoratori del libro. Lugano.
4. Verband der Deutschen Buchdrucker. Berlin.
5. Verband der Elsass-Lothringischen Buchdrucker. Strassburg.
6. Verband der Vereine der Buchdrucker und Schriftgiesser Oesterreichs. Wien.
7. Pressburger Buchdruckerverein. Pressburg.
8. Ungarischer Buchdruckerverein. Budapest.
9. Societa Tipografia Fiumana. Fiume.
10. Serbischer Typographenverein. Belgrad.
11. Kroatischer Buchdruckerverein. Agram.
12. Bulgarischer Typographenverein. Sophia.
13. Rumänischer Buchdruckerverein Gutenberg. Bukarest.
14. Federazione italiana fra i lavoratori del libro. Turin.
15. Luxemburger Buchdruckerverein. Luxemburg.
16. Belgischer Buchdruckerverband. Brüssel.
17. Allgemeiner Niederländischer Typographenbund. Amsterdam.
18. Dansk Typografförbund. Köpenhamn.
19. Norsk Centralforening for Bogtrykker. Kristiania.
20. Svenska Typografförbundet. Stockholm.
21. Finska Typografförbundet. Helsingfors.
22. Suomen Kirjaltajaliitto. Helsinki.

Anmälda medlemmar. Ilmoitettuja jäseniä.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: Henriksson, Adrian Hjalmar, s.-elev, l.-opp., ²²/₈₂. — Lexenberg, Moses, s.-elev, l.-opp., ¹⁷/₁₀ 80. — Dahlman, Emil August, t.-elev, p.-opp., ²¹/₈₁. — Lindblom, Axel, t.-elev, p.-opp., ¹⁹/₂ 76.

Från Jyväskylä afdelning: — Jyväskylän osastosta: Auvinen, Karl Johan, t., p., ²⁴/₇ 74. — Salmela, Hjalmar, t.-elev, p.-opp., ²⁴/₇ 81. — Survonon, Kalle, s.-elev, l.-opp., ¹⁹/₁₂ 81.

Inträdande medlemmar. Yhtyneitä jäseniä.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: 1232. Kosk, Karl Gustaf. — 1233. Lindström, Johan Konstantin.

Från Viborgs afdelning: — Viipurin osastosta: 1234. Niskanen, Hjalmar.

Från Tavastehus afdelning: — Hämeenlinnan osastosta: 1235. Itkonen, Antti Hugo.

Från Kristinestads afdelning: — Kristiinan osastosta: 1236. Viklöf, Hugo.

Från Uleåborgs afdelning: — Oulun osastosta: 1237. Lindström, Karl August.

Afflyttade medlemmar. Muuttaneita jäseniä.

721. Dyster, H. F., från Borgå till S:t Michel, Porvoosta Mikkeliin. — 1154. Waljakka, A., från S:t Michel till Helsingfors, Mikkelistä Helsinkiin. — 1004. Lehtonen, H., från Tavastehus till Helsingfors, Hämeenlinnasta Helsinkiin.

Utgående medlemmar. Eronneita jäseniä.

1074. Lindroos, Adolf, till följd af sjukdom, sairauden johdosta. 66. Schelehoff, A., död, kuollut.

Rättelse. Oikaisu.

I senaste nummer är armäld från Uleåborgs afdelning Haapanen, Kustaa, bör vara *Haapaniemi, Kustaa*.

Viime numerossa on Oulun osastosta ilmoitettu Haapanen, Kustaa, pitää oleman *Haapaniemi, Kustaa*.

Förbundsstyrelsens sammanträden.

Den 10 Febr. Godkändes en ny afdelning till Förbundet. Beslöts publicera Sverges Litografiska Förbunds cirkulär i Gutenberg. Behandlades löpande ärenden.

Den 16 Febr. Upplästes protokollet öfver den slutliga omröstningen i afdelningarna om tariff-förslaget. Behandlades löpande ärenden.

Den 20 Febr. Behandlades frågor rörande tariffen samt löpande ärenden.

Den 27 Febr. Behandlades tariff- och löpande ärenden.

Liittohallituksen kokoukset.

10 p. Helmik. Hyväksyttiin uusi osasto Liitolle. Ruotsin Kivipainajaliiton kiertokirje päätettiin julaista Gutenbergissä. Juoksevia asioita.

16 p. Helmik. Pöytäkirja osastojen kokouksista tariffin lopullisessa ratkaisussa luettiin. Toimenpiteitä sen johdosta. Juoksevia asioita.

20 p. Helmik. Keskustelua tariffin johdosta ja juoksevia asioita.

27 p. Helmik. Tariffi toimenpiteitä ynnä juoksevia asioita.

Sota leivästä ja terveyden säilyttämisestä alkanut!

Viimeisien tietojen mukaan ovat **Helsingin, Turun, Viipurin, Kuopion, Sortavalan ja Jyväskylän** osastot ilmoittautuneet lakkoon. — Vastapainoksi ovat isännät **Tampereella** julistaneet työstähäätämisen.

Seuraavan sähkösanoman saimme Turusta tänään:

Tariffi hyväksytty Abo Tidningin painossa. Kaikissa painoissa lakkoon osaaottanut muut paitsi 1 taituri ja 4 alaikäistä oppilasta. Innotunut mieliala.

Sovinnollinen yhteistyö isänniltä hylätty, työlakko ainoana turvana.

Ne toimenpiteet, joihin liitomme tähänastinen kanta tariffia toteuttaessaan on nojautunut, ovat selvänä takeena siitä, että sovinnollista ratkaisua on pidetty viimeisenä ja ainoana päämääränä. Missä määrin tässä on onnistuttu sekä missä määrin petytty toiveissamme, siitä ovat isännät viimeinkin antaneet meille täyden selvitksen. Liitomme esittämä yhteistyö isäntien kanssa vieläkin koettaa voittaa lopullista ratkaisua rauhallisella tavalla on kaikin kuuorille korville.

Silmittävästi on käynyt selville, että isäntien tarkoitus on ollut ensiksi muka sovinnollisuuden nimessä käyttää meidän nykyistä sävyisää ja rauhaa rakastavaa liittohallitusta keppihevosenaan tinkiessään vaatimuksiamme viimeisen mahdollisuuteen, sekä sitte, kun tämä ensimmäinen yritys on onnistunut, hylkää kaiken yhteistoiminnan liiton kanssa. Ainoa, minkä sanomalehdistä saimme tietää, on se, että isännät kokouksessaan helmik. 18—19 p:nä ovat laatineet tariffin, jonka he — lainkaan välittämättä siitä vahvistetusta liittohallituksesta, jolienka liitomme uskoi lopullisen ratkaisuvallan tariffin sovinnollisesta onnistumisesta — „panevat käytäntöön“ huhtikuun 1:stä päivästä. Liitolamme ei siis ole tämän asian kanssa mitään tekemistä. Siis valmis „julistuskirja“ sodan alkamisesta.

Ainoana keinona vahvistetulla liittohallituksella oli pohtia liittohallituksen esittämää sekä liiton kannattamaa sovintoehdotusta, joka pienillä muutoksilla myöskin päätettiin panna käytäntöön maaliskuun 15 p:stä riippuen osastojen toimenpiteistä sen toteuttamiseksi.

Kun tiedonanto vahvistetun liittohallituksen työntuloksista jo oli lähetetty osastoille, niin saapui vihdoin viimeinkin — kokonainen viikko isäntäkokouksen jälkeen — heidän määräämänsä pakkotariffi, perustuen pääasiallisesti isäntävaliokunnan ehdottamalle pohjalle. Tätä tariffia seurasi uhkaus, että jos emme kauniisti hyväksy sitä, mitä meille nyt tarjotaan, niin otetaan sekin vähä meiltä pois, tahi jos yksikin osasto ryhtyy työlakkoon, niin julistetaan yleinen, koko maata käsittävä työstäsulku kaikissa liiton osastoissa. Siis oikein tanskalaisten veronimijäin malliin. Tähän emme saata vastata muuta kuin „lykkyä tykö“ vaan! Sillä silloinhan saamme me nekin isäntien „helmalapset“, jotka vielä kaikessa sokeudessaan harpoittelevat ulkopuolella organisatiosiamme, etsimään sitä turvaa, josta koko elämismme ehto yksinomaan riippuu.

Se menettelytapa, jonka isännät tariffiasiaassa ovat asettaneet päämääräkseen, on myös samalla avannut liitomme vastaiselle toiminnalle selvän suunnan. Heidän tarkoituksensa on ensiksi koettaa organisatiosiamme voimia, joista mahdolliset myönnetyksetkin tulevat riippumaan. Tämä kaikki ei ole meille muuksi kuin terveelliseksi opiksi. Sillä he ovat tällä vain osottaneet sitä, että sovinnolliset keskustelut ja rauhalliset tulokset keskusteluista ovat vain valheen vaippaan puetuita, eivätkä merkitse mitään silloin, kuin ei ole organisatiosiamme vastustamatonta voimaa tukenamme.

Isäntien tarkoitus on ollut leikitellä liitollamme. He ovat ehkä pitäneet meitä pelkureina sen tähden, että olemme sovinnollisuuden häikäseminä menneet näinkin pitkälle myönnytyksissä. Mutta siinä he ovat erehtyneet. Nyt on jousi jännitetty liaksi kireälle. Koska meitä silminnähävästi pakotetaan lakkoon, niin tulee liittomme nyt osottaa, mikä merkitys järjestyneellä organisatsioonillamme on.

Paino synnyttää vastapainoa ja vastustus heittää vastustusta. Ja koska meitä ja meidän oikeutettuja vaatimuksiamme pyydetään painaa mitättömiksi, niin olemme mekin puolestamme valmiit tähän viimeiseen voimanponnistukseen, jota olemme kaikin tavain koettanut välttää.

Koska meitä sotaan pakotetaan, niin on tehtävä suunnitelma voiton mahdollisuuksista. Olkoon meidän suunnitelmamme ensiksikin se, että tuon neljäntoista päivän irtisanomisajalla noudatamme tarkkaan velvollisuuksia isäntiä kohtaan *utteralla työllä*, toiseksi *käyttäydymme maltillisesti*, kolmanneksi *hylkäämme väkijuomat*, sekä viimeiseksi kohotamme korkealle sitä lipua, jossa on nuo kultaiset kirjaimet:

Yhden kärsimyksen kaikkien kärsittävät!

Yhden voiton kaikkien voitto!

Organisation — ett maningsord

af Nils Wessel.

Det var en gång ett land, beläget någonstades mellan polerna. Det landet hade naturligtvis kung, militär, präster och all annan öfverklass samt saknade icke trälrar, hvilka äfven kallades arbetare. Och trälarna slet och arbetade för att kunna föda all denna öfverklass, och när de någon gång tröttnade, skickades prästerna fram för att underrätta dem om, att de skulle vara röjda och belättna med sin lott, ty efter jordelivets mödor och bekymmer skulle de komma till ett land, skönt och härligt, där de ej behöfde arbeta, utan lefva hvar dag kräsliga.

Trälarna arbetade och slet och nästan allt hvad de arbetade ihop, uppslöks af öfverklassen. När någon gång de öfverblifna bitarne blefvo för små, gjorde trälarna uppror och kräfde mera. Men då kom militären fram, sköt ned en del och så blef det lugnt — till en tid.

Världen gick sin gång och trälarna slet som förr och svulto som förr. Men det började ljusna i världen. Mörkret var ej längre så intensivt och något ljus trängde äfven ned till trälarnes rike. I deras leder begynte spridas en tanke, en tanke med väldig, inneboende kraft, en kraft, som skulle slita trälarnes bojar.

Den tanken var *organisationstanken*.

Trälarna började organisera sig. Från land till land flög det glada budskapet om frälsning från de tunga fjättrarna. Nu försiggår öfverallt det väldiga organisationsarbetet, hvilket, då det en gång bär frukt, skall göra arbetarne till världens hufvud, liksom de nu äro dess armar.

*

Hvad är arbetarorganisation?

Det är de närvarande samhällselementens sammanslutning i afsigt att genom gemensamt uppträdande aftvinga de förande samhällsklasserna den andel i lifvets goda, som dem med rätta tillkommer.

Utom sin rent materiella uppgift att succesivt höja arbetarnes lifsvilkor, har organisationen till ändamål att intellektuellt bringa arbetarne upp i jämnvigt med öfriga samhällsklasser.

Organisationen gör det möjligt för arbetaren att på arbetsmarknaden vara med vid bestämmandet af priset på sin vara: arbetskraften. Förut var arbetsköparen allena härskare där.

Organisationen är arbetarklassens skyddsvärn. Då kapitalmakten rustar sig till strid för att

äterinföra förtrycket, då lyftes solidaritetens sköld och angreppet är afvärdadt. Den är äfven det svärd, hvarmed arbetarklassen eröfrar sin rätt: rätten till en plats vid samhällsbordet.

Hvad är det som gör, att arbetaren nu mera än förr bemötes med aktning och respekt? Det är organisationen. Den organiserade arbetaren är en person, som arbetsköparen ej vågar behandla hur som helst, ty han vet att hans organisation är en aldrig hvilande Nemesis.

Arbetareorganisationen är det nittonde århundradets största kulturrörelse. Den trycker sin stämpel på seklets slut och nästa århundrade skall bära dess namn.

*

Du Gutenbergs son, hur ställer du dig till organisationstanken?

Står du främst, som du borde göra, om du skulle följa yrkets traditioner?

Vet du af, att din fackorganisation är din enda hjälp i nödens stund?

Då du vill ha högre lön eller på annat sätt förbättra dina lifsvilkor, hvem är det då som hjälper dig?

Jo, organisationen.

Då du är arbetslös, då du är sjuk, då du blir invalid etc., hvem är det då du har att trygga dig till?

Jo, organisationen.

Ären I då alla med?

Den typografiske arbetare, som ej tillhör sin organisation, är ej det nittonde seklets barn. Han är en gengångare från svunna tid, en stenåldersmänniska midt uppe i vår högt uppdrifna kultur. Han är inte värd att lefva i en tid sådan som vår, där intet vinnes utan strid, där den materiella främgingen är en frukt af ihärdiga gemensamma bemödanden.

Och I, som fastän medlemmar, dock ställen Eder ligkiltiga mot organisationens arbete. Tagen i med all energi, ty vi behöfva allas krafter. Den som säger, att „det går lika bra utan mig“, han liknar mannen, som stod med händerna i fickorna vid sin stenbundna åker och sade att det var tiden som skulle plocka bort hans stenar och göra marken fruktbarande.

Hvilken stolthet och tillfredsställelse skall ej den känna som vid sin lefnads slut kan blicka tillbaka med det medvetandet, att han efter måttet af sina krafter bidragit till kärens höjande i materiell och intellektuell hänseende!

Lätom oss komma därefter, att vi blifva den första arbetarekår i Finland, som kan skryta med att vi inte äga *en enda* medlem bland oss, som är så äreförgäten, att han vill plocka frukterna på organisationens träd, utan att ha varit med om att sköta och vårda detsamma.

Teidän tahtonne tapahtukoon!

Kun täällä pääkaupungissa v. 1891 otettiin käytäntöön aakkoslaskujärjestelmä vanhan nelilölkun sijaan, joka oli huomattu varsin epäkäytännölliseksi ja vääräksi, lausivat Helsingin kirjapainojen isännät toivomuksenaan, että laadittaisiin saman järjestelmän mukaan yhteinen palkkaustariffi kaikille Suomen kirjapainoille. Tätä ajatusta toteuttaakseen valitsi Helsingin Kirjaltajainyhdistys keskuudestaan komitean, jolle uskottiin tällaisen tariffin kokoonpano. Komitea ryhtyi työhön ja valmisti ehdotuksen, joka täällä viime elokuulla pidetyssä Suomen Kirjaltajaliiton yleisessä kokouksessa muutamalla muutoksilla hyväksyttiin. Näin hyväksytyyn tariffin jätti Liittohallitus sitten kaikille Suomen kirjapainojen isännille pohdittavaksi ilmoituksella, että jos ei ehdotusta lähetetä takaisin ennen joulukuun 20 p.vä, katsotaan se hyväksytyksi. Isännät viipyivät vastauksineen viimeiseen asti, kunnes saatiin kuulla, että he kokoontuvat täällä Helsingissä perustamaan omaa yhdistystä. Kokouksessaan he sitten valitsivat jonkinlaisen valiokunnan, ehdottaen että tämä saisi yhdessä

Liittohallituksen kanssa ryhtyä meidän tariffiamme muka hyväksyttävään muotoon muokkamaan. Ehdotukseen suostuttiin toivossa että siten saataisiin suotuisa sovinnollinen ratkaisu. Herrat istuivat illan, istuivat kaksi ja tariffin muokkaaminen näkyi käyvän heille yhä rakkaammaksi. Vihdoin, pitkän ja kärsivällisyyttä koettelevan odotuksen jälkeen valmistui tämä yhteistyön tuote ihmisten ilmoille ja liittohallitus lähetti sen hätäpikaa osastojen ratkaistavaksi. Melkein samaan aikaan saatiin käsille tuon isäntien valitseman valiokunnan laatimat „motiivit“, joiden laatimiseen eräs lakimies oli kuulemma päivien jatkoksi uhrannut monta yötä. Näihin „motiiveihin“ nojautuen — joiden pääsisältönä, sivumennen sanoen, olivat pykäläin numerot ja sanat „saa valiokunta ehdottaa poistettavaksi“ — oli valiokunta katsonut korkeamman ymmärryksensä velvoittavan poispyyhkiä oppilastariffi, oppilaiden alimmat palkat, konelatojain tariffi, y. m. y. m. sekä samalla alentanut perushintaa antiquasta muutamalla pennillä ja fraktuurista vielä sitäkin enemmän. — Näihin kaikkiin alennuksiin ei liittohallitus sentään ollut suostunut, vaan oli painattanut omat ehdotuksensa valiokunnan ehdotusten viereen. Nämät liittohallituksen ehdottamat muutokset sentään sovinnollisen ratkaisun toivossa suurimmaksi osaksi hyväksyttiin kaikissa osastoissa.

Kun isännät sittemmin saivat kuulla, ettei heidän ehdottamiinsa muutoksiin oltukaan kaikissa kohti suostuttu, kokoontuivat he uudelleen täällä Heisingissä. Tällöin liittohallitus lähetti heille kirjeellisen pyynnön, että vielä kerran koetettaisiin yhteistyöllä saada sovinnollista ratkaisua molemmille, niin isännille kuin työmiehille kipeässä kysymyksessä.

Mutta annappas olakkaan! Isännät eivät suvainneet edes vastata tähän kohtelihaaseen pyyntöön. Ja kokouksen keskusteluista ja päätöksistä ei puhuttu sanomalehdissä mitään muuta, kuin että oli valittu erityinen toimikunta panemaan käytäntöön heidän laatimaansa maksutariffia.

Tällä välin puuhasi täällä liittohallituksen ehdottama ja kaikkien osastojen yhteisesti hyväksymä vahvistettu liittohallitus, johon kuului kontrollikomitea ja liiton tilintarkastajat, miettien keinoja miten parhaiten ja sovinnolla saataisiin tariffi hyväksytyksi. Odotettiin ja odotettiin vieläkin isäntien puolelta vastausta tehtyyn pyyntöön yhteisistä keskusteluista puheena-olevassa asiassa. Kun ei mitään vastausta kuulunut, lähetettiin kaikille liiton osastoille kiertokirje ilmoituksella, ettei sovinnollista ratkaisua ole parhaimmallaan tahdolla voitu saavuttaa sekä pikainen tieto toimeenpiteistä, joihin aikovat ryhtyä.

Helsingin osaston toimenpiteen tässä asiassa tunneimme. Mutta mikä toimenpide isäntien puolelta, voimme sanoa ratkaisevasti vaikutti Helsingin osaston tekemään päätökseen, siitä kannattaa panna pari sanaa paperille.

Vähää ennen kokouksen alkua oli vahvistetulla liittohallituksella kokous, jossa liittohallituksen puheenjohtaja esitti isäntien valtuutetuilta viime hetkessä saapuneen vastauksen ja viimeisessä isäntien kokouksessa hyväksytyyn tariffiin. Tässä vastauksessa (ultimatum) ilmoitivat valtuutetut saaneensa toimekseen panna isäntien hyväksymä tariffi käytäntöön 1 p:nä huhtikuuta tänä vuonna sekä että, jos ei Kirjaltajaliitto tätä tariffia hyväksy ja ryhtyy jossain kaupungissa työlakkoon, niin he lakkauttavat työn kaikissa Suomen kirjapainoissa.

Mitä me enään todistuksia tarvitsimme! Me tiesimme nyt, kenenkä kanssa ollaan tekemisissä, ja kaikkien mielestä oli rauhallisen ratkaisun toivo silmänräpäyksessä kadonnut. Kun tämän „ultimatumin“ sisällöstä sitten tehtiin selvää heti alkaneelle Helsingin osaston ylimääräiselle kokoukselle, ei löytynyt ketään, jolla olisi ollut sanaakaan lausua rauhallisen ratkaisun eduksi, vaan kaikki puhujat yksimielisesti puhuivat lakan puolesta.

Herrat isännät! Teidän tahtonne tapahtukoon!

Kartuttakaa Liiton Vararahastoa!

Lakko kyllä pian alkaa kaikissa Suomen kaupungeissa. Mutta jos teistä joku ennen pitkää „lyö lapasensa lautaan“, niin syyttäkää itseänne. Me lopetamme vasta sitten, kun voitto on saavutettu.

Kirje Viipurista.

V.

Äskettäin perustettiin täkäläisten kirjaltajain perheiden keskuudessa ompeluseura ja otti se nimekseen: „Kirjaltajayhdistyksen ompeluseura“. Seuralla on ollut kokouksia kerran viikossa noin 2 ja 3 tuntia kerrallaan. Valmistetut esineet näyttävät sieville ja arvokkaille joka todistaa, että meidänkin ammattilaisten perheissä on naisia, jotka osaavat käsitöitä valmistaa. Ja varmuudella voi sanoa, kun ompeluseuran arpajaiset tulee, jolla tavalla aiotaan valmistetut esineet kaupaksi saada, että niissä arpajaisissa on arvokkaita voittoja monen kodin hyväksi. Olkoon onnea yhdistykselle, joka on hyvällä alulla ja ottakoon siihen osaa jokainen kirjaltajaperheen äiti ja tytär.

*

Viime kevänä käsitteli yhdistys oppilas-suhteiden parantamista koskevaa asiaa ja jätti täkäläisille kirjapainojen omistajille kirjellisen pyynnön, ettei oppilasten sallittaisi muuttaa oppiaikanaan paikasta toiseen, joka tuottaa suurta vahinkoa ei ainostaan oppilaille itselleen, vaan myöskin niille kirjapainojen omistajille jotka sallivat semmoista menettelyä. Mutta kuinkas kävi. Samana vuonna heinäkuussa otti Viipurin Sanomain alafaktori yhden oppilaan Savonlinnasta ja sen jälkeen kutsui toisen Kuopiosta kesken oppiajan kuluttua. Se oppilas, joka saapui Savonlinnasta, on nyt sanottu paikattomaksi, vaikka oppiaika ei ole vielä loppuun kulunut.

Minkätähden se on tapahtunut?

Kun oppilas tahtoi saada tietää syyn poispanemiseen, niin ei sitä perusteellisesti ilmoitettu. Sanottiin: „ettei hän ole täyttänyt tehtäviään“. Suotakoon minun kysyä asiallisilta, mitkä tehtävät on se oppilas laiminlyönyt, joiden perusteella hänet tähän vuoden aikaan ajetaan maailmalle? Todistettavasti on se oppilas edistynyt ammatissaan siitä ajasta kun hän sanottuun kirjapainoon otettiin. Eikö se työ, jolla hän on ansainnut 90 a 100 mkaa oppilaan palkalla kuukaudessa, ole riittänyt hänen osakseen palvelukseen isäntänsä sekä omaksi *hyödyksi*? Työnpuutekaan ei ole saattanut vaikuttaa tähän erotukseen, koska ennen ylössanomista on lisätty työväkeä, joiden joukossa nytkin on oppilas, joka otettiin eräästä täkäläisestä kirjapainosta.

Tosin on sanottu hänen olleen juovuksissa työhuoneessa, mutta se tapahtui jo viime syksynä ja josta hänelle silloin annettiin varoitus, eikä hän sen jälkeen ole sitä sääntöä rikkonut. Nytkö vasta rangaistus käytäntöön pannaan? Mutta jos niin on, rangaistakoon myöskin nyt sitä henkilöä, joka on läheisesti osallinen samaan rikokseen, vaikka yleinen sääntö ja järjestys jyrkästi kielsi semmoisen teon henkilöltä, jonka olisi pitänyt ohjata parempaan sanottua oppilasta. Jos tämä oppilas, vaikkapa onkin liittomme jäsen, ei enää saisi työpaikkaa toisissa kirjapainoissa, kun hänen oppiaikansa ei ole loppunut, niin voiko sama faktori hyvällä omalla tunnolla nähdä hänet kurjassa asemassa mieron tietä kulkemassa?

Jos tammöistä menettelyä jatkuu kauan, eikä liittommekaan voi niitä estää, niin varmaa on ettei meidän ammattikuntamme keskuudesta koskaan katoa kulkurimaisuus, joka jättää jälkeensä kaikuja semmoisia, jotka polkevat suuresti alapain ammattikunnan pyrkimistä siihen asemaan, että jokaisella jäsenellä olisi varma paikka siinä tehtävässä mihin he antautuvat. Mutta kuka on siihen syyllinen?

Tämän erotuksen yhteydessä mainittakoon myöskin, että vähän ajan kuluessa on saman liikkeen palveluksesta poistunut useita henkilöitä, joiden joukossa on lähes vuosikymmenen palvelleita ja taatusti säännöllisiä ja kunnollisia työmiehiä. Onkohan semmoinen vaihtokauppa eduksi eli tappioksi liikkeelle? Ja tuottaakohan tammöinen menettely liikkeen johtajalle sen sovinnollisuuden, joka on välttämätön yhteistoiminnassa liikkeen ja koko työväestön eduksi?

*

Urhotoistään kuuluksi tulleesta „oppi-isästä“, Viipurin Sanomain kirjapainon yli-alifaktorista titulus Valkosesta on nyt tullut oikea järjestyksen mies sen jälkeen kun viimeksi oikasin hänen elämänsä rataa. Mutta „voi valkoneen vares“ mitä olen kuullut ja josta minun täytyy taas häntä muistuttaa. Tämä on siitä liiallisesta mahtivallan käyttämisestä, ettei hän sallinut kirjaltajayhdistyksen puheenjohtajan tavata erästä V. S:n kirjapainossa työskentelevää liittön jäsentä työpaikalla, eikä sanonut hänen joutavan tulemaan uloskaan siksi aikaa, kun asia olisi tullut toimitetuksi. Tavallisuuden mukaan on asiattomilta pääsy kielletty työhuoneeseen (ei V. S:n kirjapainon työhuoneiden ovissa ole kieltevä huomautusta) ja sitä järjestystä en minäkään paheksu, vaan kun tässä sanottu tapahtui *asian* tähden, eikä yksinomaan *yksityisten* vaan *yhdistyksen asiain* selville saamiseksi vuosikokouksen edellisessä päivänä, niin osoittaa tämä selvästi ettei titulus Valkonen ole tuntenut oikeaa asemaansa, koska hän kielsi semmoisten asiain toimittamisen, jotka koskivat sen saman yhdistyksen olemassa oloa, jonka jäsen hän itse on ja josta kenties hänenkin on kerran armo-palaa anottava.

Näin pitkälle titulus Valkonen!

Rinne.

Tietoja Mikkelistä.

Aika se rientää täällä Mikkelissäkin, meillä lapsukaisilla, jotka työskentelemme täkäläisissä „kirjapaino-oppilaitoksissa“. Tuo tariffiasia se täälläkin on pitänyt mieltä jännityksessä, kun meillä lapsukaisilla, sen käytäntöön tuleminen kautta olisi jotain tulevaisuuden turvaa. — Mutta nyt on asia saanut aivan toisen käänteen. Kirjapaino-isäntäin kokouksessa ei meidän lasten tariffia ole otettu lainkaan huomioon, kun ei meillä muka ole mitään tekemistä kirjaltajaliiton kanssa ja kyllä he osaavat ottaa oppilaita, aina sen mukaan miten tarvitsevat, ilman mitään rajoitusta. — Niin he tahtovat tehdä lain ja omantunnon mukaisesti. — Mutta katsottuna näin lapsenkin ymmärryksellä, ei luulisi olevan lain ja oikeuden mukaista, että kirjapainoissa ruvetaan vaan pitämään paljaita oppilaita, niinkuin useassa kirjapainossa jo alkaa olla. Ja koska usein sattuu niinkin, että näillä lapsukaisilla ei ole johtajaakaan (faktoria), niin arvaa jokainen, millaisia kirjapainotyöntekijöitä niistä tulee. Jos katselemme mitä muuta ammattia tahansa, niin ei ole menty niin rajattomuksiin oppilaiden suhteen, kuin kirjapaino-alalla. Onpa sellaisiakin kasvatuslaitoksia tällä alalla, että niiden lukumäärä on (20) kaksikymmentäkin kappaletta, joita sitten on johtamassa yksi ulosoppinut „faktori“, ja kun näitä sitten rupeaa pääsemään ulos opista, — niin mistä ne sitten saavat työtä? — kun isäntä tietysti ottaa uusia oppilaita siinä tapauksessa jos taiturit eivät hyväksy „vaivaisapua“. — Niin onhan sekin omantunnon mukaisesti tehty isäntien puolelta, kun 5 vuotta käymme opissa, emmekä sillä alalla sitten saa toimeentuloamme! Rajoitus on saatava. Jos nyt oppilastariffi jää pois, niin mitä hyödyttää meitä se tariffi, jos sen saamme käytäntöön? — ei kerrassaan mitään muuta, kuin että meidän kirjaltajain tulevaisuudella ei ole mitään turvaa!

*

Herra O. B. Blomfeltin kirjapainossa kuuluu olevan oikeen ajanmukaiset työhuoneet, joita tuskin monessa kirjapainossa lieneekään. Lämminkin niissä on niin vaihteleva aina pakkasella. Eräässäkin nurkassa kuuluu olevan välistä pakkasta yli 20 astetta, joka uunin luona ei kumminkaan ole niin korkealla. Jossain ylempänä huonetta se sitten kuuluu vaihtelevan välistä pakkasen aikana noin 3 ja neljään pykälään. Ompa se pakkasen saanut ihmeitäkin aikaan mainitussa painossa, sillä pakkasen ja osaksi latojain vähyiden tähden ei lehti mainitussa painossa voinut ilmestyä määräpäivänään, vaan tuli vasta seuraavana päivänä. Mutta on niitä hyviäkin puolia samassa painossa. Ei siellä tarvitse pelätä, että mitkään taudit voi tarttua myrkyllisten basillien kautta, sillä vesi jäätyy sylkyastioissa, ja lattialla ne eivät voi astua. Nyt ei mainitussa painossa kuulu olevan faktoriakaan, vaan on eräs vanhempi oppilas „ylennetty“ siihen toimeen.

Herra Kasurisenkin kasvatuslaitokseen, jossa pitkään aikaan ei ole ollut faktoria, on nyt vihdoin saapunut semmoinen Tampereelta, joka siellä kuului liittoon, vaan ei ole nähnyt hyväksi yhtyä täkäläiseen osastoon. — Varmaankin on isäntä siirappipensselillä sukunut hänen suutaan.

Oppilas.

Kirje Kristiinasta.

Olut täällä eivät paljon ole muuttunut sitten kuin viimeiseksi kirjoitin. Tariffia täällä pohdittiin oikein miehissä. Lausuttiin toivomuksena että tämä kylä saataisiin kolmanteen luokkaan. Mutta suurin ja tärkein on myös se, että Viipuri ja Tampere tulisi nostetuksi I:seen luokkaan. Näistä asioista on jo paljon kirjoitettu sinne, tänne, vaan luulen että ne tulevat olemaan siinä missä ovat. Toisessa kohtaa tahdon tarkemmin selvittää asian.

*

Olut ovat täällä huononemaan päin, erittäinkin mikäli se koskee Kansalliskirjapainoa, josta jo olen ennen maininut muutaman sanan. Painoa käytetään „apulaisvoimalla“, joten työt teetetään miltei ilmaiseksi. Nyt on mainitun painon johtaja tahtonut päästä vieläkin halvemmalla. Kuten tietty, tarvitaan painamiseen painomus-tetta eikä pärekattotervaa, ja sitä hän myös sai tietysti, vaan kun myyjä tahtoi maksun jonkun ajan perästä, niin sitä johtaja ei voinut tehdä, luultavasti siitä syystä, että painon tulot ovat menneet kurkusta alas pohjattomaan pusiin. Tähän musteen myyjä ei kuitenkaan ollut tyytyväinen, vaan vetosi asian oikeuteen, jossa painon „vahtori“ J. H. Wartainen tuomittiin maksamaan musteen 53 riksmarkalla ja 5 % sekä oikeuskuluja 25 markkaa. Kaunista kyllä!

Saman painon oloja kuvaa sekin, että painon korkeampipalkkanen mies on takseerattu sisäntuloista 750 markalla, jota vastaan Kr. Tidn. työläiset ovat takseeratut 1,200 markalla.

*

Täkäläinen klubi pani taas t. k. 18 p. toimeen tanssi-iltaman, josta tulot aiottiin liiton vararahaan, vaan ei onnistunut tällä kertaa saada kokoon niin paljon, että voisi täyttää aikomustaan, sanalla sanottu, tulot ja menot löivät melkein yhteen. Uusi yritys joku toinen kerta. Ohjelma sisälsi: lausuntoa „Mustan kaartin marssi“ ruotsiksi, jonka lausui faktori F. Ahlroos sekä suomeksi „Pohjalainen ja vapaus“ jonka lausui konemestari G. A. Hällstén; ilveilykappaleita, muun muassa „Kolme kuleksivaa sälliä“, „Meripoika“, „Mustalaisen hammastauti“ y. m. ja kuvaelma, joka kuvasi lakia, kirjallisuutta ja taidetta suojeltuna äiti Suomelta. Lopuksi oli vilkas tanssi, joka kesti myöhään „pikkutunteihin“ asti. Väkeä kohtuullisesti.

Toisten enemmän, siis näkemiin!

Kyösti.

Från förbundsområdet. Liiton alalta.

— **Helsinki.** Yhdistyksellä oli ylimääräinen kokous palokunnantalolla t. k:n 27 p:nä. Vahvistetulta liittohallitukselta oli saapunut kirjelmä, jossa ilmoitettiin että isäntien kanssa ei oltu saavutettu rauhallista ratkaisua tariffiasiaassa. Tämän johdosta 278 äänellä 16 vastaan päätettiin heti aloittaa työlakko.

—m—

— **Turku.** Turun kirjaltajayhdistyksen vuosikokouksessa helmik. 18 p:nä valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi uudelleen hra W. Molodkin. Johtokunnasta olivat eroamisvuorossa hrat K. O. Aho, W. Heinonen ja J. A. Salminen, joista kaksi ensiksi mainittua valittiin uudelleen sekä hra Salmisen sijaan hra W. Grönroos. Varajäseniksi tulivat hrat J. A. Salminen ja A. Bärlund. Tilintarkastajiksi valittiin hrat K. E. Lumme, J. O. Lindén ja Fr. Appelgren; varamiehiksi S. Wilén ja J. Hidström. Huvitoimikuntaan tulivat hrat W. Grönroos, K. E. Lumme, J. Halme, E. Suvanto, K. Sjöblom, J. Rainio, K. Kunnas ja O. Östergren.

Kokouksessa luettiin sitäpaitsi vuosi- ja tilintarkastuskertomukset viime vuodelta.

— **Sortavala.** Yhdistyksen vuosikokous pidettiin helmik. 4 p:nä ja oli siinä esillä m. m. seuraavia asioita: Yhdistyksen tilejä tarkastamaan valittiin hrat A. Sandström ja A. Hyvärinen. Yhdistyksen esimieheksi edelleen valittiin kirjaltaja K. V. Helander ja toimikuntaan kirjaltajat A. Sandström, P. Kapanen ja A. Wuorio. Toimikunta valitsi keskuudestaan varasimieheksi A. Sandströmin, kirjuriksi A. Wuorion ja rahastonhoitajaksi P. Kapasen. Esimies K. V. Helander luki Viipurin osastolta tulleen kiertokirjeen, joka koski läänikokouksen pitämistä Viipurin läänissä. Yhdistys kannatti mainitun kokouksen pitämistä ja päätti ottaa osaa siihen.

Notiser. Uutisia.

— **Kuolleita.** Helmik. 23 p:nä kuoli täällä latojaituri *Aleksanteri Schelehoff* 30 vuoden ikäisenä. Alun toistakymmentä vuotta sitten muutti vainaja tänne Viipurista, saaden latojanpaikan Suoml. Kirjall. Seuran kirjapainossa. Kymmenen vuotta hän sitten yhtämittaa työskenteli Uuden Suomettaren latomossa. Ammatissaan Schelehoff oli ahkera, työssään esimerkiksi kelpaava, uskollinen ja tarkkatuntoinen. Jälkeensä vainaja jätti lesken.

*

Joulukuussa 1899 kuoli Kalkutan hospitaalissa Indiassa kirjaltaja ja perämies *Emil Leander Lundström* pari tuntia sairastettuaan koleraa 33 vuoden ikäisenä. Vainaja, joka oli suorittanut oppivuotensa Suom. Kirj. Seuran kirjapainossa, oli rehellinen ja suoraluontoinen työmies. Työskenneltyään parisen vuotta oppiaikansa jälkeen kirjapainoalalla, antautui hän merimieheksi ja oli täällä alalla viimeksi suorittanut yläperämiehen tutkinnon.

*

Helmik. 19 p:nä kuoli täällä kirjaltaja *Johan Gustaf Roth* 49 vuoden ikäisenä. Vainaja oli vanhempia yhdistyksemme jäseniä sekä harvinaisen etevä ammatissaan. Lähinnä häntä suremaan jäi puoliso ja seitsemän lasta.

— **Suomen kirjapainonmistajain kokouksessa** täällä helmik. 18 ja 19 p:nä keskusteltiin kirjaltajaliiton sekä isäntien asettaman valiokunnan sovintoehdotuksista palkkaustariffiin ja hyväksyttiin tariffi pääasiallisesti isännistövaliokunnan ehdotuksen mukaan, ja määrättiin se astumaan voimaan ensi huhtikuun 1 päivästä. Päätöksen toimeenpanoa varten asetettiin valtuuskunta, johon valittiin herrat L. Cajander, Arthur

Frenckell, H. Hertzberg, E. Schybergson, E. Tilgman ja W. Westzynthus Helsingistä, V. v. Hellens ja G. W. Wilén Turusta, J. A. Lyly Viipurista, H. Winter Porvoosta, O. Ansas Vaasasta, E. Vainio Kuopiosta, T. Lehtinen Sortavalasta, F. Selin Tampereelta ja J. Länkelä Jyväskylästä. Kokouksessa oli kaikkiaan 55 painoa edustettuina.

— **Helsingin Kirjaltajayhdistyksen** Rakenusrahaston komitea jakoi vuonna 1897 joukon keräyskortteja rahaston hyväksi, vaan koska suuri osa niistä on vielä takaisin saapumatta, niin pyytää komitea palauttamaan heti kaikki kortit sekä niihin merkityt varat faktori Lindstedtille.

— **Uusi kirjapaino Mikkeliin.** Viime kuun 27 p:nä jätettiin painoylihallitukselle anomus kirjapainon perustamiseksi Mikkeliin. Paikkakunnalla on ennestään jo kaksikin kirjapainoa, mutta kuten Gut:n lukijat jo tietänevät, ovat nämät kirjapainot ammattia tuntemattomien »oppilasurheilijain» käsissä. Siksi on ilolla tervehdittävä se uutinen, että tämä uusi kirjapaino tulee kokeen kättä ammattimiesten huostaan.

— **Sortavalan kirjaltajayhdistyksen** äskettäin toimeenpanema ensimmäinen yleinen iltama oli kaikinpuolin hyvin onnistunut: Kaupungin torvisoittokunnan soitettua alkusoiton, lausui kirjaltaja K. V. Helander yleisön tervetulleeksi iltamaan. Sen jälkeen näyteltiin „Suurin tie paras“, joka esitettiin hyvin. Tohtori E. Stenroos piti asiallisen esitelmän alkuasutuksesta Australiassa, joka sai osakseen yleisön suosiosotuksen. Vielä näyteltiin huvinäytelmä „Postikontoorissa“, joka esitettiin kerrassaan maimosti ja jonka hullunkurisille kohtaukselle yleisö sai makeasti nauraa. Viimeiseksi esitettiin „Musiikkiuutinen“, joka lisäsi paljon hauskuutta ja vaadittiin sitä uudestaan esitettäväksi. Väliajoilla kajahutteli seminaarin mieskööri reippaasti laulujaan kuin myös torvisoittokunta soitteli. Lopuksi oli yleinen vilkas tanssi. Väkeä iltamassa oli huoneen täydeltä.

— **Tryckeriägaremöte** ägde rum härstädes söndagen den 18 och måndagen den 19 februari. Närvarande voro representanter för 55 tryckerier. Till behandling upptogs förslaget om ny aflöningsstariff för typograferna samt till sist frågan om bildandet af en tryckeriägarförening. Aflöningsstariffen blef antagen i hufvudsak i den form principaldelegationen förselagit, samt bestämdes den att träda i kraft den 1 april. För att sätta beslutet i verkställighet tillsattes en delegation, i hvilken invaldes hrr L. Cajander, Arthur Frenckell, H. Hertzberg, Emil Schybergson, Ernst Tilgman och W. Westzynthus från Helsingfors, Valde v. Hellens och G. W. Wilén från Åbo, J. A. Lyly från Viborg, Hugo Winter från Borgå, O. Ansas från Vasa, E. Vainio från Kuopio, T. Lehtinen från Sordavala, F. Selin från Tammerfors och J. Länkelä från Jyväskylä.

— **Huru sättmaskinerna kunna verka** gifver chefen för ett af dagbladen i Chicago mr Geo. Clemments ett i följande på praktisk erfarenhet grundadt svar på frågan om sättmaskinerna välla arbetslöshet:

„I vår tidnings sätter blefvo naturligtvis sättarna genast underrättade om, att sättmaskiner skulle införas, så snart beslut därom blifvit fattadt. Det oaktadt voro sättarna tämligen oförberedda, och på några få undantag när stodo de arbetslösa, när maskinerna kommo. Vi hade i det längsta dragit oss för att köpa sättmaskiner; de flesta andra större dagliga tidningar i Chicago hade dem allaredan, så sättarna måste gå utom staden för att söka sig arbete. Större delen gick till småstäderna och de blefvo tvungna taga arbete för snart sagdt hvilken betalning som helst. Några få lämnade yrket, och en del fick arbete på små veckotidningar, hvaraf icke så få finnas i Chicagos förstäder.

Den stadiga införseln af sättmaskiner icke allenast i Chicago och andra större städer utan äfven i de mera betydande småstäderna, bragte emellertid allt flere och flere lediga sättare i marknaden, villiga att taga hvad de kunde få. Följden blef, att en otrolig mängd småtidningar uppstodo. I många fall var det förresten de lediga sättarna själfva, som började tidningsföretagen, och hvar den rätte mannen träffade den rätta platsen, där trufdes tidningarna. Efterfrågan på sättare steg i förvånande grad, och det tog icke lång tid, förrän alla dugliga sättare voro i arbete igen, och som en följd af dessa förballanden steg arbetslönen så småningom. Sättmaskinerna visade sig vid närmare bekantskap icke vara sådana vidunder, som man hade tänkt sig. Så förkastade „New York Sun“, efter ett kort prof, alla sina sättmaskiner, och i många andra stora tidningar har man betydligt inskränkt bruket af dem. Vid sidan af maskinerna användes ju dessutom öfverallt ett visst antal sättare. Och sättarens betalning är i dag, som en följd af den utvidgade marknaden, större än den var före införandet af sättmaskinerna. Kort och godt, när man undantager den jämförelsevis korta men för många nog så hårda öfvergångstiden, hafva sättmaskinerna icke skadat utan i stället gagnat sättarna. Många af dem, som genom maskinerna blefvo kastade ur sin verksamhet, sitta nu som egare af små solida tidningsaffärer, och flere af dem hafva en eller flera maskiner i sin rörelse.“

Kiertokirje.

Kaikki osakkaat *Suomen Kirjaltajain Apuyhdistyksessä* kutsutaan yleiseen vuosikokoukseen sunnuntaina Maaliskuun 11 p:nä 1900 klo 5 j. p.p. Kirjaltajayhdistyksen huoneustoon Mikonkatu 17.

Vuosikokouksessa esiintulevat seuraavat asiat:

- 1) annetaan selonteko yhdistyksen toiminnasta menneenä kalenterivuonna;
- 2) luetaan tilintarkastajain kertomus yhdistyksen kassojen tilien tarkastuksesta;
- 3) päätetään tilinvapaudesta hoitokunnalle;
- 4) toimitetaan hoitajan valinta hra R. Ahlstedtin sijaan ja kahden toimikunnanjäsenen valinta hrojen E. Nordlingin ja J. A. Kosken sijaan, mitkä kaikki ovat erovuorossa;
- 5) valitaan kolme tilintarkastajaa ja yksi varatilintarkastaja kuluvan vuoden tilejä varten*); sekä
- 6) keskustellaan toimikunnan tahi jäsenten mahdollisesti nostamista yhdistyksen asioita koskevista kysymyksistä.

Helsingissä 17 Helmikuuta 1900.

Toimikunta.

Cirkulär.

Samtliga delägare i *Finska Typografernas Understödsförening* sammankallas till allmänt årsmöte söndagen den 11 mars 1900 kl. 5 e. m. å Typografiska föreningens lokal Mikaelsg. 17.

Vid årsmötet förekomma följande ärenden:

- 1) afgifves redogörelse öfver föreningens verksamhet under det förlutna året;
- 2) uppläses revisorernas berättelse öfver granskningen af föreningens räkenskaper;
- 3) afgöres om ansvarsfrihet för förvaltningen;
- 4) förrättas val af en förvaltare i stället för herr R. Ahlstedt och tvänne bestyrelsemedlemmar i stället för herrar E. Nordling och J. A. Kosk, hvilka alla äro i tur att afgå;
- 5) väljes trenne revisorer samt en revisorsuppleant för granskningen af 1900 års räkenskaper*);
- 6) diskuteras möjligen af delägare väckta frågor rörande föreningens angelägenheter.

Helsingfors den 17 februari 1900.

Bestyrelsen.

*) Seuraavat henkilöt kuuluvat 1899 vuoden toimikuntaan, eivätkä niinmuodoin saa tulla valituiksi tilintarkastajiksi: Puheenjohtaja hra Albin Finander, varapuheenjohtaja hra E. Nordling, hoitajat hrat R. Ahlstedt ja V. Pettersson, toimikunnan jäsenet hrat W. Brandstake, A. J. Jakobsson, A. Kosk, O. Lindstedt ja J. A. Snell.

*) Följande personer tillhöra 1899 års bestyrelse och kunna således icke väljas till revisorer: Ordförande Albin Finander, vice ordf. hr E. Nordling, förvaltare R. Ahlstedt och V. Pettersson, bestyrelsemedlemmarne W. Brandstake, A. J. Jakobsson, A. Kosk, O. Lindstedt och J. A. Snell.

Helsingissä 1900.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.